N 114

Seat No. | | | | | | |

2021 IX 23 1030 -N 114- MARATHI (16) (SECOND OR THIRD LANGUAGE) (M)

(REVISED COURSE)

Time : 3 Hours (Pages 15) Max. Marks : 80

कृतिपत्रिकेसाठी सूचना :—

(1) सूचनेनुसार आकलनकृती व भाषाभ्यास यांमधील आकृत्या काढाव्यात.

(2) आकृत्या पेननेच काढाव्यात.

(3) उपयोजित लेखनातील कृतींसाठी (सूचना, निवेदन) आकृतीची आवश्यकता नाही. तसेच या कृती लिहून घेऊ नयेत.

(4) विभाग 5—उपयोजित लेखन **प्र. 5 (अ) (2)** सारांशलेखन या घटकासाठी गद्य विभागातील **प्र. 1 (इ)** अपठित उतारा वाचून त्या उताऱ्याचा सारांश लिहावयाचा आहे.

(5) स्वच्छता, नीटनेटकेपणा व लेखननियमांनुसार लेखन यांकडे जाणीवपूर्वक लक्ष द्यावे.

विभाग 1 : गद्य

1. (अ) **उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा :**

(1) आकृतिबंध पूर्ण करा : 2

www.hasileilm.com

Youtube : HasilEilm P.T.O.

एके दिवशी शाळेत त्यांनी एक प्रयोग करून दाखवला. भिंगाच्या साहाय्यानं सूर्यकिरणांची शक्ती कागदावर एकत्र केल्यास कागद जळतो हे त्यांनी दाखवलं आणि माझ्याकडे बघून ते म्हणाले, "माशेलकर, तुमची ऊर्जाशक्ती एकत्र, करा, काहीही जाळता येईल." एकीकडे मला एकाग्रतेचा मंत्र मिळाला आणि दुसरीकडे विज्ञान समजलं.

आयुष्याचं फार मोठं तत्त्वज्ञान मला भावे सरांच्या या शिकवणुकीतून गवसलं. त्यांना मी कसा विसरू शकेन ? भावे सरांप्रमाणेच माझ्या शालेय आणि पुढील शैक्षणिक जीवनात जोशी सर, शिर्के सर, श्री. मालेगाववाला या सर्वांनीच माझ्या व्यक्तिमत्त्वाच्या जडणघडणीसाठी उत्तम मार्गदर्शन केलं, संस्कार केले. आयुष्याच्या उभारणीसाठी मला याच शाळेने आणि याच शिक्षकांनी भरपूर शिदोरी दिली. संघर्षासाठी आत्मविश्वास मिळवून दिला. जगण्याचे भान दिले. आजही फिरून ते शाळेचे दिवस आठवताना एकीकडे प्रचंड दारिद्र्याचा सामना करतानाचे क्षण न् क्षण आठवतात आणि त्याचवेळी माझी आई, माझे शिक्षक, माझी शाळा हे 'माझे संस्कार केंद्र' डोळ्यांसमोर उभे राहते. मी पुन्हा मनोमनी शाळेत जाऊ लागतो.

(2) आकृतिबंध पूर्ण करा : 2

भावे सरांच्या प्रयोगाचे लेखकाला झालेले फायदे

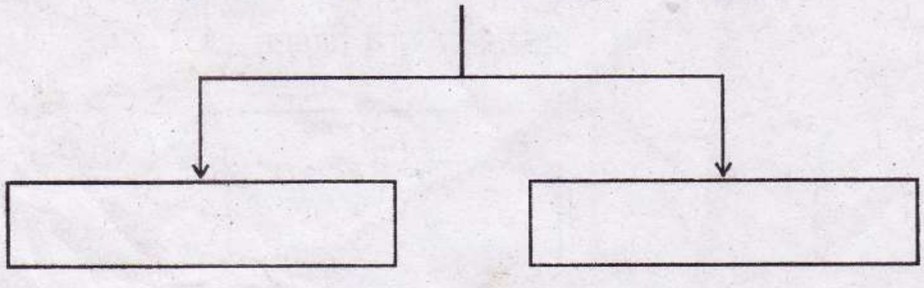

www.hasileilm.com Youtube : HasilEilm

(3) **स्वमत :** 3

'भावे सरांचे शब्द हीच खरी माशेलकरांची ऊर्जा', या विधानाचा तुम्हांला समजलेला अर्थ लिहा.

(आ) उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा :

(1) आकृतिबंध पूर्ण करा : 2

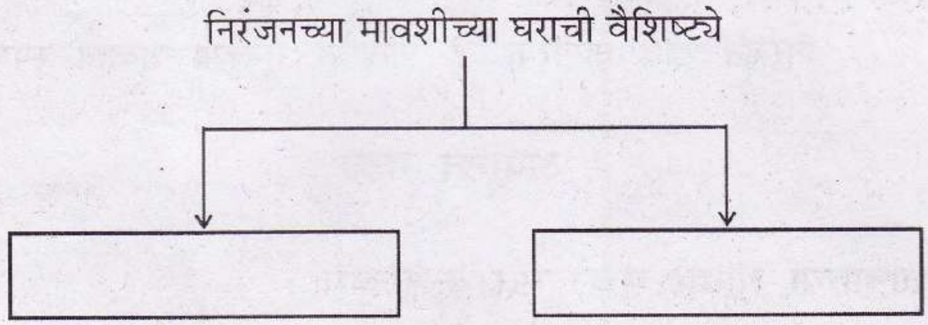

निरंजनची गुरुजींवर अपार श्रद्धा होती. तसं गुरुजींचंही निरंजनवर खूप प्रेम होतं. तो त्यांचा लाडका विद्यार्थी होता, कारण तो अतिशय प्रामाणिकपणे काम करायचा आणि अभ्यासही. या जगात त्याचं असं कुणी नव्हतंच. दूरदूरच्या नात्यातल्या एका मावशीच्या घरी चिपळूण शहरालगतच्या एका उपनगरात तो राहायचा. गावापासून दूर डोंगराच्या पायथ्याशी हे मावशीचं घर होतं. आईवडील लहानपणीच वारले. काही दिवस मामाने सांभाळ केला आणि मग कामासाठी म्हणून चिपळूणला आणलं. या मावशीकडे आणून सोडलं आणि तोही मुंबईला निघून गेला तो कायमचाच. जाताना मोलाचा सल्ला मात्र देऊन गेला—'रडत बसू नको. शेण, गोठा वगैरे जी पडतील ती सारी कामं कर. मावशी देईल ते खा आणि इथंच रहा. मावशी तुला शाळेतही घालणार आहे.'

मामा गेला तो पुन्हा परतला नाही मात्र लहानगा निरंजन मावशीच्या घरी प्रामाणिकपणे काम करायचा. घरातल्या सर्वांशी त्याने जमवून घेतलं आणि शाळेत नाव दाखल केलं. मावशीची परिस्थिती यथातथाच असल्याने निरंजन वार लावून जेवायचा.

www.hasileilm.com Youtube : HasilEilm

(2) कारणे लिहा : 2

(i) निरंजन हा गुरुजींचा लाडका विद्यार्थी होता, कारण ....

(ii) निरंजन वार लावून जेवायचा, कारण ....

(3) **स्वमत :** 3

'निरंजन खरा नागरिक' हे पाठाधारे तुमच्या शब्दांत स्पष्ट करा.

अपठित गद्य

(इ) उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा :

(1) आकृतिबंध पूर्ण करा : 2

'श्यामची आई' हे पुस्तक पुढील सद्‌गुण बिंबवते

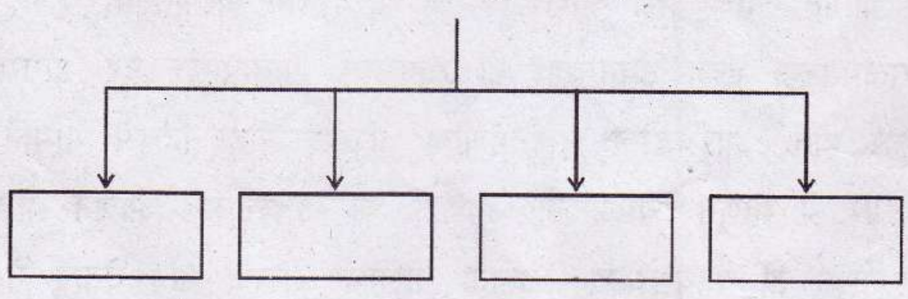

'श्यामची आई' हे बोधप्रद पुस्तक आहे. ते आपल्याला आदर्शाची शिकवण देते. स्वार्थत्याग, प्रामाणिकपणा, बंधुभाव, निगर्वीपणा अशा सद्‌गुणांचा बोध आपल्या अंतःकरणावर बिंबवते. खरा मोठेपणा कशात असतो, ते सांगते. श्याम म्हणतो, ''मोठेपणा याचा अर्थ जगातील काही व्यक्तींच्या ओठांवर आपले नाव काही काळ नाचणे, असा मी करत नाही. हिमालयाच्या

www.hasileilm.com Youtube : HasilEilm

दऱ्याखोऱ्यात असे प्रचंड गगनचुंबी वृक्ष असतील की ज्यांची नावे जगाला माहीत नाहीत. रानावनांतील कानाकोपऱ्यात असे एखादे रमणीय व सुगंधी फूल फुललेले असेल की ज्याचा पत्ता कोणाला लागत नाही.'' 'मी निर्दोष होत आहे, हळूहळू उन्नत होत आहे' अशा उत्तुंग विचारांनी ही कादंबरी तुडुंब भरलेली असल्यामुळे मला ती फार आवडते.

(2) कृती करा : 2

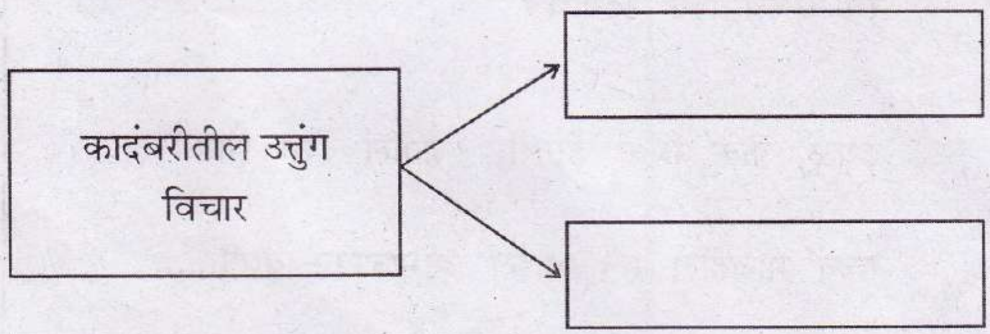

विभाग 2 : पद्य

2. (अ) कवितेच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा :

(1) चौकटी पूर्ण करा : 2

(*i*) जेथे दृष्टी पोहोचते असे ठिकाण – ☐

(*ii*) कवयित्रीच्या मते जपायची गोष्ट – ☐

www.hasileilm.com Youtube : HasilEilm

फुलाफुलांचे दाट ताटवे, जिथे पोचते दृष्टी
रंग मजेचे, रंग उदयाचे, जपून ठेवू सृष्टी.......

धान्य देईना संगणक हा, काळी आई जगवू
मातीमध्ये जे हात राबती, तयांस देऊ पुष्टी......
रंग मजेचे, रंग उदयाचे

उधळू, फेकू बिया डोंगरी, रुजतील देशी झाडे
गच्च माजतील राने, होईल आभाळातून वृष्टी......
रंग मजेचे, रंग उदयाचे

डोंगरातून वाहात येते, खळाळते हे पाणी
फेनधवलशा तुषारांमध्ये, राहाल कैसे कष्टी ?
रंग मजेचे, रंग उदयाचे

मिळेल पैसा, मिळेल दौलत, यंत्रांच्या संगती
आभाळाच्या छत्राखाली, एक अनोखी तुष्टी.....
रंग मजेचे, रंग उदयाचे

www.hasileilm.com Youtube : HasilEilm

हिरवी हिरवी मने भोवती, किती छटा हिरव्याच्या गभरिशमी सळसळण्याच्या जगास सांगू गोष्टी...... रंग मजेचे, रंग उदयाचे

(2) कवितेच्या आधारे पाऊस पडण्याच्या चक्राचा ओघतक्ता तयार करा : 2

डोंगरावर बिया उधळणे

↓

....

↓

....

↓

आभाळातून वृष्टी होणे

(3) पुढील शब्दांचा अर्थ लिहा : 2

(*i*) वृष्टी –

(*ii*) फेनधवलशा –

(*iii*) अनोखी –

(*iv*) तुष्टी –

(4) काव्यसौंदर्य

वसुंधरेचे हिरवेपण जपण्यासाठी उपाय सुचवा. 2

www.hasileilm.com Youtube : HasilEilm

(आ) खालील दोन कवितांपैकी कोणत्याही *एका* कवितेसंबंधी दिलेल्या मुद्द्यांच्या आधारे कृती सोडवा :

मुद्दे	'हिरवंगार झाडासारखं' *किंवा* 'स्वप्न करू साकार'		
(1) प्रस्तुत कवितेचे कवी/ कवयित्री –			1
(2) प्रस्तुत कवितेचा विषय –			1
(3) पुढील ओळींचा सरळ अर्थ लिहा –	पक्षी झाडांचे कुणीच नसतात तरीही झाड त्यांचं असतं	हजार आम्ही एकी बळकट सर्वांचे हो एकच मनगट	2
(4) प्रस्तुत कवितेतून मिळणारा संदेश –			2
(5) प्रस्तुत कविता आवडण्याचे वा न आवडण्याचे कारण			2

www.hasileilm.com Youtube : HasilEilm

विभाग 3 : स्थूलवाचन

3. खालीलपैकी कोणत्याही *दोन* कृती सोडवा : 6

(1) 'आधी केले मग सांगितले', या उक्तीची यथार्थता 'मोठे होत असलेल्या मुलांनो......' या पाठाच्या आधारे स्पष्ट करा.

(2) सूर्य आणि पणती या प्रतीकांचा तुम्हांला समजलेला अर्थ 'जाता अस्ताला' या कवितेच्या आधारे सविस्तर लिहा.

(3) खालील मुद्द्यांवर एक परिच्छेद तयार करा.

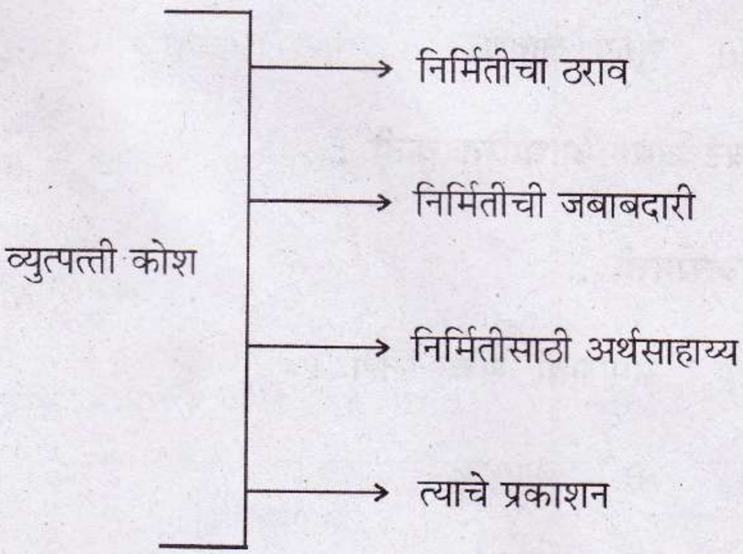

विभाग 4 : भाषाभ्यास

4. (अ) व्याकरण घटकांवर आधारित कृती :

(1) खालील वाक्याचा प्रकार ओळखा : 2

(*i*) किती सुंदर आहे ताजमहाल!

(*ii*) प्रवासात भरभरून बोलावे.

www.hasileilm.com Youtube : HasilEilm

(2) कंसातील सूचनेनुसार वाक्य रूपांतर करा : 2

(*i*) त्यांना मी कसा विसरू शकेन ? (विधानार्थी करा.)

(*ii*) मुलांनी रांगेत चालावे. (आज्ञार्थी करा.)

(3) पुढील वाक्प्रचारांचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा (कोणतेही **दोन**) : 4

(*i*) झोकून देणे

(*ii*) तथ्य असणे

(*iii*) सुरुंग लावणे.

(आ) भाषिक घटकांवर आधारित कृती :

(1) **शब्दसंपत्ती :**

(1) समानार्थी शब्द लिहा : 1

(*i*) आयुष्य

(*ii*) नदी

(2) विरुद्धार्थी शब्द लिहा : 1

(*i*) स्तुती

(*ii*) शक्य

(3) शब्दसमूहाबद्दल एक शब्द लिहा : 1

पायात चप्पल न घालता –

www.hasileilm.com Youtube : HasilEilm

(4) वचन बदला : 1

(i) टोपली

(ii) काटा

(2) **लेखननियमांनुसार लेखन :**

खालील वाक्ये लेखननियमांनुसार लिहा : 2

(i) त्या बाळाला आधि शालीत गूंडाळ.

(ii) वाघिण पिल्लांच्या सूरक्षेबद्दल दक्ष असते.

(3) **विरामचिन्हे :**

पुढील विरामचिन्हांची नावे लिहा : 2

	विरामचिन्हे	नावे
(i)	?	
(ii)	.	
(iii)	!	
(iv)	' '	

www.hasileilm.com Youtube : HasilEilm

विभाग 5 : उपयोजित लेखन

5. (अ) खालील कृती सोडवा : 6

(1) पत्रलेखन :

'बालविद्यामंदिर', शिरवळ, खंडाळा

द्वारे आयोजित

आंतरशालेय वक्तृत्व स्पर्धा

1 ऑगस्ट स. 11 वाजता

balvidyamandir.78@gmail.com

अभय/अभया पाटकर, विद्यार्थी प्रतिनिधी,

विद्याभवन हायस्कूल, खंडाळा या नात्याने

वक्तृत्व स्पर्धेत सहभागी करून घेण्याची विनंती करणारे पत्र बालविद्यामंदिर शाळेच्या मुख्याध्यापकांना लिहा.

किंवा

वक्तृत्व स्पर्धेतील प्रथम पारितोषिकप्राप्त स्पर्धक सुजय/स्मिता साठे यांना अभिनंदन करणारे पत्र लिहा.

www.hasileilm.com
Youtube : HasilEilm

किंवा

(2) सारांशलेखन :

विभाग 1 गद्य (इ) (प्र. क्र. 1-इ) मधील अपठित उताऱ्याचा 1/3 एवढा सारांश तुमच्या शब्दांत लिहा.

(आ) खालीलपैकी कोणत्याही दोन कृती सोडवा : 10

(1) **जाहिरात लेखन :**

पुढील विषयावर आकर्षक जाहिरात तयार करा :

'भव्य पुस्तक प्रदर्शन व सवलतीच्या दरात विक्री.'

(2) **बातमीलेखन :**

खालील निवेदन वाचून बातमी तयार करा :

'झाडे लावा, पृथ्वी वाचवा'

'निसर्ग' संस्था, गोरेगाव

आयोजित

'वृक्षारोपण कार्यक्रम'

स्थळ-आरे कॉलनी, गोरेगाव

दि. 5 जून स. 10 वाजता

www.hasileilm.com Youtube : HasilEilm

(3) **कथालेखन :**

खालील मुद्द्यांच्या आधारे कथा लिहा :

एक शिकारी – शेतात जाळे – कबुतरांचा थवा – शेतातील दाणे टिपणे – जाळ्यात अडकणे – प्रमुखाचा सल्ला – 'जाळे घेऊन उडा' – कबुतरांचे जाळ्यासह उड्डाण – बोध.

(इ) **खालील लेखनप्रकारांपैकी कोणतीही एक कृती सोडवा :** 8

(1) **प्रसंगलेखन :**

नंदादीप विद्यालय, सोलापूर
'वार्षिक क्रीडा महोत्सव'
दि. 10 जानेवारी, सकाळी 10 वाजता
प्रमुख पाहुणे – श्री. अमर राजे

वरील प्रसंगी तुम्ही उपस्थित होतात अशी कल्पना करून प्रसंगलेखन करा.

www.hasileilm.com Youtube : HasilEilm

(2) **आत्मकथन :**

दिलेल्या मुद्द्यांच्या आधारे चौकटीतील घटकाचे आत्मकथन लिहा :

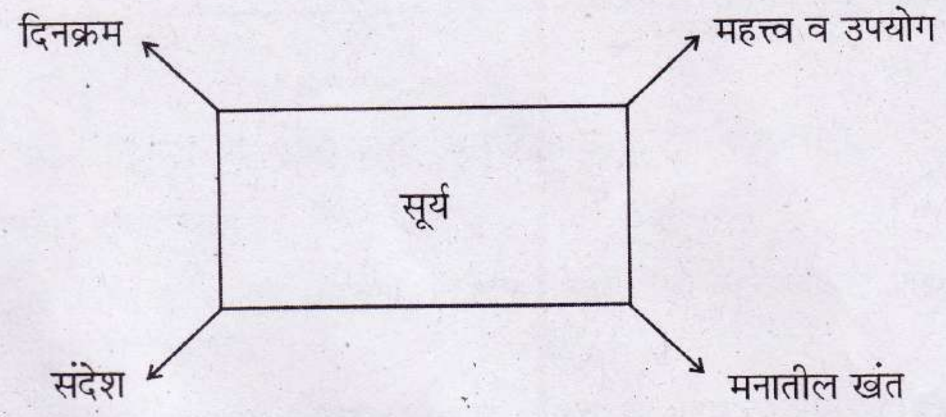

(3) **वैचारिक :**

'पाण्याचे महत्त्व' या विषयावर तुमचे विचार मांडा.

www.hasileilm.com Youtube : HasilEilm

10th Science 1st Playlist HasilEilm

1. **Gravitation**

https://youtube.com/playlist?list=PL_3-TnWaJi3UNOu9BfetAAvGXWcg3TJtw

2. **Periodic Classification of Elements**

https://youtube.com/playlist?list=PL_3-TnWaJi3VdnCTMIhsBAN3HbOfdkZSN

3. **Chemical reactions and equations**

https://youtube.com/playlist?list=PL_3-TnWaJi3VNFh-yLt3orNYbwLHupRne

3. **Effects of electric current**

https://youtube.com/playlist?list=PL_3-TnWaJi3W4WqLozwlr03zlbLDTaNqu

4. **Heat**

https://youtube.com/playlist?list=PL_3-TnWaJi3VeaxkkoAwya8nJ8VSv2EU8

10th Science 2nd Playlist HasilEilm

1. **Heredity and Evolution**

https://youtube.com/playlist?list=PL_3-TnWaJi3Vudo95Fv5OCYHF2S6dLbaU

2. **Life Processes in living organisms Part -1**

https://youtube.com/playlist?list=PL_3-TnWaJi3U_7r7VAS4EXNFPSW_bXBXG

3. **Life Processes in living organisms Part -2**

https://youtube.com/playlist?list=PL_3-TnWaJi3VhsKpCX11JAxkW2nWSdeWk

Subscribe : HasilEilm